

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

EU-direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av unionsrätten

Ju2018/02783/L6

Konkurrensverket välkomnar det remitterade förslaget om visselblåsarskydd som kan förväntas få positiva effekter för tillämpningen av upphandlings- och konkurrenslagstiftningen, inbegripet även statsstödsreglerna.

Som konstateras i skälen till direktivförslaget är rapportering som görs av visselblåsare nödvändig för att förbättra möjligheterna att upptäcka och förebygga överträdelse av unionens konkurrensregler. Skydd för visselblåsare på EU-nivå kan bidra till effektivare kontroll av efterlevnaden av unionens konkurrenslagstiftning och utgöra ett bra komplement till befintliga system för immunitet och anonyma visselblåsare. Att införa miniminormer på EU-nivå för skydd av visselblåsare kan även spela en viktig roll för att rapportera olagligt beviljat statsstöd och informera om när stöd missbrukas, på nationell, regional och lokal nivå (beaktandesats 15). Som också konstateras i skälen till direktivförslaget är skydd för visselblåsare nödvändigt för att stärka kontrollen av efterlevnaden av unionslagstiftningen om offentlig upphandling (beaktandesats 6).

Visst skydd för visselblåsare finns redan i Sverige, t.ex. i lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden.

Av intresse kan vara att Konkurrensverket liksom kommissionen nyligen infört ett anonymt digitalt visselblåsarssystem genom vilket visselblåsare kan lämna tips om karteller och andra överträdelse av de regelverk Konkurrensverket utövar tillsyn över. Visselblåsarssystemet riktar sig till personer som är oroliga att drabbas negativt, privat eller professionellt, om det framkommer att personen tipsat Konkurrensverket. Systemet är krypterat, vilket bl.a. medför att Konkurrensverket inte kan ta reda på vem som är visselblåsaren. Systemet erbjuder således total anonymitet. Systemet möjliggör även för Konkurrensverket att föra en dialog med visselblåsaren och ställa kompletterande frågor om den misstänkta överträdelsen.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

Tips som Konkurrensverket tar emot genom systemet hanteras på samma sätt som tips som kommer in genom de traditionella kanalerna (vanlig e-post, telefonsamtal och brev).

Konkurrensverket vill erinra om att förslaget väcker flera frågor, inte bara hur det förhåller sig till befintliga regler etc. Det föreslagna minimidirektivet får relativt stora konsekvenser i form av krav på inrättande av nya interna och externa rapporteringskanaler hos myndigheter och företag, bland annat för företag på finansmarknadsområdet (oberoende av storlek) och företag med en årlig omsättning på minst 10 miljoner euro samt alla företag med 50 anställda eller fler.

För att säkerställa ett effektivt skydd för visselblåsare på EU-nivå är det därför viktigt att tillräckligt med tid och resurser avsätts för direktivets genomförande. Regelverket måste vara enkelt och begripligt för att angeläget visselblåsande ska främjas. Osäkerhet kring reglernas tillämpningsområde kan förväntas medföra betydande försiktighet. Särskilt viktigt är det att tydliggöra vilken personkrets som omfattas av skydd och i vilka situationer larm först måste slås internt för att skydd mot repressalier ska erhållas.

Det är också lämpligt att analysera om motsvarande skydd ska införas för visselblåsare som rapporterar om överträdelser av t.ex. svensk konkurrensrätt i de fall där EU:s konkurrensregler inte är parallellt tillämpliga (dvs. då ett visst förfarande inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna).

Utöver att det föreslagna regelverket samspelar väl med nationella regler om skydd mot repressalier, är det angeläget att se över om sekretesskyddet för visselblåsare är tillräckligt reglerat i offentlighets- och sekretesslagen, OSL (2000:400), se särskilt OSL 30 kap. 1 och 3 §§ för Konkurrensverkets del.

Detta yttrande har beslutats av stf. generaldirektören. Föredragande har varit avdelningschefen Johan Hedelin.

Karin Lunning

Johan Hedelin